

به نام خالق زیبایی ها

درسنامه درس چهارم مطالعات اجتماعی پایه نهم-ناحیه یک رشت

عنوان درس: آب فراوان، هوای پاک

۱) آب کره (هیدروسفر) چه منابعی را شامل می شود؟
آب کره (هیدروسفر) همه آبهای زمین یعنی اقیانوسها، دریاها، دریاچه ها و رودها و ... را شامل می شود.

۲) پنج مجموعه بزرگ آب ها را نام ببرید.

✓ اقیانوس آرام

✓ اطلس

✓ هند

✓ منجمدشمالی

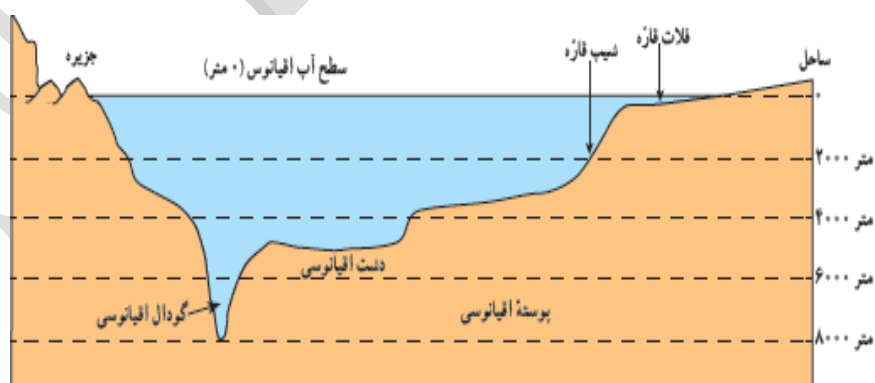
✓ منجمدجنوبی

نکته: اقیانوس آرام **پهناترین** و **عمیق ترین** اقیانوس کره زمین است.
۳) مطالعه و کاوش های علمی در اقیانوس ها وبستر آنها با چه دشواری هایی رو به رو است؟

✓ فشار زیاد آب

✓ تاریکی

✓ دمای کم در اعماق آب و...

ناهمواری کف اقیانوس

۴) منظور از فلات قاره (ایوان خشکی) چیست؟
در جاهایی که اقیانوسها با خشکی تماس دارند، اغلب ناحیه ای کم عمق با ژرفایی کمتر از ۲۰۰ متر دیده می شود که به آن فلات قاره (ایوان خشکی) می گویند.

نکته: **فلات قاره** در دریاها و دریاچه ها نیز دیده می شود و در برخی از آن ها جزیره هایی سر از آب بیرون آمده اند.

۵) فلات قاره از چه نظرهایی دارای اهمیت است؟

✓ وجود منابع سرشار نفت و گاز

✓ جزایر ماهیگیری

۶) شیب قاره به کدام بخش از ناهمواری های کف اقیانوسی گفته می شود؟
بعد از فلات قاره ناگهان شیب زیاد می شود؛ به این بخش شیب قاره می گویند.

۷) انواع حرکات آب دریا ها و اقیانوسها را نام ببرید.

✓ موج

✓ جزر و مد

✓ جریانهای دریایی

۸) جریان های دریایی گرم و سرد از چند نظر دارای اهمیت هستند؟

این جریانات بر آب و هوای مناطقی که از مجاورت آن ها عبور می کنند تاثیر می گذارند. همچنین **محل تلاقی آب های گرم و سرد از مهم ترین مناطق صید ماهی جهان** است.

۹) اقیانوس ها از چه جهت هایی برای انسان اهمیت دارند؟

✓ اقیانوسها یکی از منابع مهم تأمین غذا برای انسان هستند.

✓ این پهنه های آبی امکان حمل و نقل کم هزینه تر میلیونها تن بار را با کشتی ها فراهم می آورند.

✓ اقیانوسها همچنین به طور غیر مستقیم منبع تأمین آب شیرین برای ساکنان جهان اند.

۱۰) امروزه چه خطراتی اقیانوس ها و محیط زیست آن را تهدید می کنند؟

✓ سالیانه چند میلیون تن زباله های سمی کارخانه ها، پلاستیک و مواد تجزیه نشدنی به اقیانوسها ریخته می شود.

✓ برخی کشورها از شیوه دفن زباله های اتمی در اعماق اقیانوسها استفاده می کنند.

✓ صید بی رویه و انبوه ماهی ها، بدون آنکه فرصت تولید مثل برای آنها فراهم شود، نیز به بوم سازگان (اکوسیستم) آنها به شدت لطمه میزند.

✓ برخی کشورهای پیشرفته با دسترسی به فناوریهای جدید مانند کشتیهای مجهز به رادار یا نصب دائمی تورها در آب، به طور مداوم از اعماق آب و همه نقاط اقیانوس ها ماهی صید می کنند.

۱۱) ساختار و ترکیبات هواکره (اتمسفر) را بیان نمایید.

جو یا هوا کره لایه ای از گاز است که از سطح زمین تا ارتفاع ۳۰۰۰ کیلومتری اطراف سیاره زمین را در بر گرفته است. هواکره مخلوطی از گازهای مختلف نیتروژن ۷۸٪ ، اکسیژن ۲۱٪ ، و سایر گازها مانند دی اکسید کربن و بخار آب است.

۱۲) پایین ترین لایه هواکره چه نام دارد؟ چه اتفاقاتی در آن صورت میگیرد؟

پایین ترین لایه، که نزدیک به سطح زمین است، وردسپهر (تروپوسفر) نام دارد. **تشکیل ابرها و بسیاری از تغییرات آب و هوایی** در این لایه صورت می گیرد.

۱۳) در هر یک از مناطق زیر چه نوع آب و هوایی حاکم است؟

✓ جنگل های کنگو در افریقا (گرم و مرطوب)

✓ صحرای افریقا (گرم و خشک)

✓ نواحی ساحلی آفریقا در کنار دریای مدیترانه (مدیترانه ای)

۱۴) عوامل موثر بر آب و هوای جهان را نام ببرید.

✓ زاویه تابش خورشید و عرض جغرافیایی

✓ دوری و نزدیکی به اقیانوسها و دریاها

✓ ارتفاع از سطح زمین

✓ فشار هوا و جریان باد

۱۵) از عوامل موثر بر آب و هوای جهان، عرض جغرافیایی و تغییر زاویه تابش خورشید را توضیح دهید.

سرزمین های نزدیک استوا اشعه عمودی خورشید را دریافت می کنند. اما هرچه از استوا به طرف قطبها پیش می رویم، تابش خورشید مایل تر می شود. در نتیجه، گرمای کمتری به زمین می رسد.

۱۶) از یکسان نتابیدن خورشید به سطح زمین، چند منطقه آب و هوایی پدید آمده است؟

✓ منطقه گرم در دو طرف استوا تا مدارهای رأس السرطان و رأس الجدی

✓ منطقه معتدل شمالی و جنوبی

✓ منطقه سرد در مجاورت قطبها

نکته: هرچه از مدار استوا (صفر درجه) به سمت عرض های جغرافیایی بالا حرکت کنیم، دمای هوا **کاهش** می یابد و در نواحی **مجاور قطبها** کمترین میانگین سالانه دیده می شود.

۱۷) دوری و نزدیکی به اقیانوسها و دریاها چه تأثیری بر آب و هوا دارد؟

خشکی ها زودتر از آنها گرم می شوند و سریعتر گرمای خود را از دست می دهند. آنها بیشتر از خشکیها گرما را در خود ذخیره می کنند. به همین سبب، اقیانوسها و دریاها موجب اعتدال دمای نواحی مجاور خود در زمستان و تابستان می شوند و گرما و سرمای مناطق را کاهش می دهند.

۱۸) تأثیر جریان های دریایی بر آب و هوا را توضیح دهید.
عبور جریانهای دریایی آب گرم از کناره کشورها موجب می شود که سرمای هوا در زمستان کاهش پیدا کند. به عکس، عبور جریانهای آب سرد موجب بروز سرمای شدید در کناره ها میشود.

۱۹) در لایه وردسپهر (تروپوسفر) چه تغییرات آب و هوایی حاصل می شود؟
در لایه وردسپهر (تروپوسفر) هر چه از سطح زمین بالاتر می رویم دمای هوا کم می شود. بنابراین، در نواحی مرتفع و بر فراز قله ها و کوهها و دامنه ها دما پایین تر از نواحی پست است.

۲۰) ارتفاعات چه تأثیری در آب و هوا دارند؟
ارتفاعات می توانند از نفوذ توده های مرطوب به نواحی آن سوی خود جلوگیری کنند؛ ارتفاعات همچنین جهت وزش بادها را تغییر میدهند.
نکته: فشار هوا را با دستگاه های فشار سنج اندازه گیری می کنند.

۲۱) باد چگونه به وجود می آید؟
هوا همیشه از جایی که فشار بیشتری دارد به سمت جایی که فشار کمتری وجود دارد جریان می یابد و به این ترتیب، باد به وجود می آید.

۲۲) یکی از عوامل مهم گردش عمومی هوا و تغییرات آب و هوایی در جهان چیست؟
پراکندگی کانون های فشار بر روی کره زمین.

۲۳) یکی از علل مهم افزایش دمای کره زمین چیست؟ بیان کنید.
زیاد شدن تعداد خودروها و افزایش فعالیتهای صنعتی است که از سوخت های فسیلی استفاده می کنند و موجب آلودگی هوا و افزایش گازهای گلخانه ای در هواکره می شوند.
نکته: یکی از دلایل توجه ویژه به انرژی هسته ای در کشور ما علاوه بر کاربرد های پزشکی کمک به کاهش آلودگی است.

۲۴) گرم شدن کره زمین ممکن است چه پیامدهای ناخوشایندی داشته باشد؟

- ✓ ذوب شدن یخهای قطبی
- ✓ بالا آمدن آب دریا
- ✓ به زیر آب رفتن نواحی ساحلی جزیره ها
- ✓ وقوع خشکسالی های شدید در نواحی گرم و خشک و ...
- ✓ افزایش سیلاب

شاد و سلامت باشید

سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۴۰۱